

становам щодо осмислення культури. Проте, поки що вона репрезентує гібридні теоретичні схеми та паліативні методологічні підходи. Суперечливий характер її науковості є вагомим аргументом на користь ревізії сталих принципів розмежування наукових підходів щодо культури і перегляду звичних методологічних кордонів між ними. Культурологія має перспективу «постдисциплінарності» як відкритого гносеологічного простору, як сфери методологічного експериментування та пошуку сучасної парадигми знання про культуру. Проте за браком переконливих текстів, які би відображали новизну та оригінальність цієї академічної практики; за відсутністю інтелектуального середовища, мобілізованого ідеєю дослідження, а не професійного «привласнення» культури, – культурологія може залишитися предметом умоглядного моделювання та проектування. Однією зі стратегій утвердження науковості цієї системи знання є деконструювання «міфу культурології» шляхом критичної рефлексії множинності дослідницьких настанов та практик щодо культури та адекватним самоописуванням, які би стимулювали фахову ідентифікацію та концептуальну мобільність академічної спільноти. Тенденції, що визначають своєрідність культурології в українському науковому просторі, а саме: академічного мультикультуралізму, теоретичної поліцентричності, інституційної поліваріантності, методологічного та теоретичного плюралізму, функціональної постколоніальності та стилістичної постмодерності – дають підстави для висновку щодо її адекватності потребам епістемологічного оновлення гуманітарних наук та виявляють необхідність критичного перегляду існуючих дисциплінарних ієрархій, звичних спеціалізацій соціальних та гуманітарних наук, а також критеріїв визнання їхньої суспільної корисності.

1.2. КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ (ВИРОБЛЕННЯ СИСТЕМИ, АДАПТОВАНОЇ ДО ВИРІШЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПРОБЛЕМ)

Актуальність даної розвідки обумовлюється аналізом процесів, що відбуваються у сучасній українській гуманістиці. Слід визнати, що протягом останнього десятиліття на теренах розвитку гуманітарного знання в Україні спостерігається свідомий крен у бік культу-

рології – науки, яка була сформована на ідеї об'єднання теоретичного потенціалу різних гуманітарних наук задля осмислення складних, багатоаспектних проблем. Приблизно два-три десятиліття тому процес об'єднання різних зрізів гуманітарного знання здавався прогресивним починанням, оскільки, по-перше, трансформувалася сторіччями напрацьований матеріал історії культури у бік його теоретичного узагальнення, по-друге, значно розширював – за рахунок взаємодії з іншими гуманітарними науками – проблематику, яка почала активно «заповнювати» дослідницький простір культурології, і, по-третє, викликав інтерес – переважно – у молодих науковців і сформував потужний загін культурологів, які професійно займаються цією науковою проблемою.

Водночас, на межі завершення другого десятиліття XXI століття можна констатувати і негативні наслідки означеного процесу, які полягають, передусім, у поступовому «поглинанні» культурологією інших гуманітарних наук, зокрема, філософії, естетики, етики, релігієзнавства. Формально, принаймні, в українському дослідницькому просторі, означені науки все ще існують, але процес їхнього «розчинення» у культурологічній проблематиці рік за роком стає все більш очевидним. Виникає дещо парадоксальна ситуація, а саме: культурологія, формуючись за рахунок історії культури та низки інших гуманітарних наук, – врешті-решт – применшує їхню роль і значення, насаджуючи «культурологічний аспект» чи «культурологічні виміри» в проблематику, яку слід було б атрибутувати як привілей філософії, мистецтвознавства чи естетики. Спостерігається і протилежна тенденція, коли у неначебто «чисто культурологічні» дослідження додаються аспекти іншої гуманітарної науки. Залежно від професійної приналежності теоретика, котрий аналізує такий стан речей, означену ситуацію можна назвати або взаємодією гуманітарних наук, або їхнім «розчиненням» на користь культурології.

Оскільки автори виступають за збереження існуючої моделі і культурологічного, і гуманітарного знання, мету розвідки вбачають як у постановці, так і в об'єднаному аналізі двох принципово важливих для сучасної культурології проблем: 1. Умови формування понятійно-категоріального апарату означеної науки; 2. Окреслення дослідницького простору культурології. Продуктивний аналіз цих двох проблем висуває перед авторами розділу низку теоретично важливих питань, а саме: а) відтворення процесу формування понятійно-категоріального апарату культурології; б) необхідність виокремлення «зони перехрес-

тя» інтересів культурологічного та гуманітарного знання; в) доцільність гармонізації дослідницького процесу в межах сучасної гуманістики, незалежно від «типу» гуманітарного знання; г) своєчасність оцінки можливості чи доречності використання засадничих принципів культурологічного аналізу в процесі дослідження, наприклад, філософської, психологічної, філологічної чи естетикомистецтвознавчої проблематики; д) репрезентація існуючих теоретичних позицій щодо окреслених задля аналізу питань.

Одним із перших кроків, що його слід здійснити, реалізуючи мету даної розвідки, є систематизація понять і категорій, завдяки яким сформований понятійно-категоріальний апарат культурології і виокремлення «зони перехрестя» із зразками тих понятійно-категоріальних апаратів, якими користуються інші гуманітарні науки. А це – своєю чергою – дозволить побачити наскільки ці поняття чи категорії самобутні та вироблені саме вимогами культурологічного аналізу конкретних процесів. У тому ж випадку, коли ситуація виявиться протилежною, то аналіз факту «запозиченості» понять і категорій з інших наук дозволить сформуванню уявлень або про «чистоту» культурологічної проблематики, або про інший зміст феномену взаємодії «типів» гуманітарного знання. Зрештою, «запозиченість» може мати як позитивне, так і негативне значення, розуміння чого – своєю чергою – удосконалює шлях досягнення гуманітарних проблем.

Слід зазначити, що серед культурологів, котрі активно працюють сьогодні у досить розгалуженій площині культурологічного знання – В. Антонюк, С. Безклубенко, М. Бровко, С. Волков, П. Герчанівська, О. Гончарова, В. Даренський, О. Жорнова, Н. Жукова, К. Кислюк, Л. Кияновська, О. Кравченко, Т. Кривошея, Ю. Легенький, В. Леонтєва, Н. Луценко, В. Панченко, Б. Парахонський, І. Петрова, Ю. Сабадаш, С. Стоян, Л. Троєльнікова, В. Тузов, В. Федь, В. Шейко, Р. Шульга – є і ті, хто послідовно опікується проблемою понятійно-категоріального апарату цієї науки. Внаслідок їхніх зусиль у теоретичний ужиток уведено – як додаток до історично сформованого поняття «культура» – поняття «біографізм», «діалогізм», «персоналізація». На підґрунті понять конкретної науки формується «другий шар», а саме: категорії – структурна єдність кількох дотичних понять. Серед категоріального апарату культурології закріпилися наступні: «культуротворчість», «культуротворення», «культуротворець», «культурознавчий», які, на нашу думку, доцільно, з одного боку, визначити як

«другий шар» у понятійно-категоріальній «будові» сучасної культурології, а з іншого, – обов'язково підкреслити «запозичений» характер окремих понять, зокрема, «знання», «творчість», «творець», які належать філософії чи психології.

Так, «біографізм» – одна з термінологічних модифікацій «біографічного методу», – будучи сформований в надрах літературознавства, яскраво продемонстрував свій потенціал у процесі з'ясування специфіки літературної творчості В. Винниченка, М. Вороного, М. Зерова, О. Кобилянської, І. Франка, Г. Хоткевича. Процес подальшої дослідницької роботи засвідчив, що «біографізм» надає певної завершеності і розкриттю сутності культурологічних проблем, відтворюючи специфіку світобачення представників певного «культурного простору». Трансформація «біографізму» у сферу культурології дозволила значно розширити його можливості за рахунок послідовної персоналізації досліджуваного матеріалу.

Поступово відокремлюючись від «біографізму», поняття «персоналізація» набуває самостійності, «занурюючись» у відтворення родинних стосунків, освіти, релігійних чи політичних поглядів, особистого життя тієї чи іншої людини, що не лише «реконструює» культурне середовище, а й наповнює його «людинотворчим змістом». Нам видається не випадковим, що на теренах української культурології достатньо активно розробляється й обґрунтовується «людинотворча» функція культури. І хоча до цього аспекту функціональної природи культури ставлення досить обережне, сам факт її присутності у теоретичній площині культурології сприймається сьогодні як симптоматичний.

Межі розвідки не дозволяють нам «розгорнути» усі поняття, які з інших гуманітарних наук були «запозичені» культурологією. Наразі, і «біографізм», і «персоналізація» «працюють» не лише в літературознавстві, а й і у психології, естетиці, мистецтвознавстві та етиці. Відтак, контекст історії та теорії культури надає їм специфічної «забарвленості». Безперечний морально-психологічний підтекст виявляється і в поняттях «діалогізм» та «спілкування», які у культурології органічно «вплітаються» в дослідження – фактично – певного історико-культурного періоду, аналіз якого передбачає виявлення позитивних чи негативних ознак у русі, передусім, європейських цивілізаційних процесів.

Окрім означеного, теоретичний контекст сучасної культурології формується і завдяки «третьому шару» понятійно-категоріального

апарату, а саме: введенню у дослідницький процес «формально-логічних структур». Таке визначення запропонувала та досить успішно використала Л. Левчук у деяких своїх публікаціях, серед яких виокремимо статтю «Нормативна естетика» Валентина Асмуса: «за» і «проти» (2012). Серед низки принципово важливих тез цієї статті, вона, зокрема, відстоює думку, про доречність – окрім понять і категорій – уведення в ужиток «формально-логічних структур», прикладом яких – стосовно теоретичних інтересів Л. Левчук – є «нормативна естетика», де об'єднані два самостійні поняття: а) «нормативність»; б) «естетика».

Слід наголосити, що стаття «Нормативна естетика» Валентина Асмуса (1894–1975) – відомого філософа, логіка та естетика, – на яку посилається Л. Левчук, була написана приблизно у 30-х р. ХХ століття. Поцінуючи її з сучасного погляду, можна стверджувати, що, відштовхуючись від проблематики естетичної науки, В. Асмус – інтуїтивно – «працював» і у просторі майбутньої культурології, спираючись на європейські історико-мистецькі процеси, які сприяли формуванню «соціалістичної» моделі культури після жовтневих подій 1917 року. В означеному контексті найбільш цікавим є, так би мовити, культурологічний понятійний апарат, яким він оперує. Мова йде, передусім, про поняття «нормативність», «творчість», «автобіографічність» [165, с. 11–12].

Слід ще раз підкреслити, що «нормативна естетика» – це і є та комбінація понять, яку (нами це вже зазначалося) Л. Левчук кваліфікує як «формально-логічну структуру». Якщо опертися на принцип аналогії, то відповідні можливості достатньо легко виявляються і у культурологічному знанні, де в якості «формально-логічних структур» будуть виступати «культурний простір», «культурне середовище», «культуротворчий досвід», «культурна інновація», «культурний регіон», «культурно-історичний розвиток суспільства», «культурознавчий потенціал», «культурно-дозвіллева» діяльність та ін.

Зважаючи на сучасний рівень розвитку культурології, коли в теоретичних роботах, виконаних під грифом цієї науки, досить часто панує описовість, жонглювання фактами, не підкріпленими історико-документальним матеріалом, а свавілля окремих авторських інтерпретацій взагалі «розмиває» наукові межі, моделювання понятійно-категоріального апарату, коректне користування «формально-логічними структурами» буде як підсилювати теоретико-методологічний та методичний рівень культурології, так і перетво-

рювати її на те явище сучасної гуманістики, яке матиме право на класичне звання «сувора наука».

На нашу думку, прикладом успішного використання і «першого», і «другого» шару понятійно-категоріального апарату може слугувати матеріал монографії О. Оніщенко «Культуротворчий потенціал епістолярію: європейський досвід другої половини ХІХ–першої половини ХХ століття» (2017), на сторінках якої увага авторки сфокусована на проблемі «епістолярій», яка презентується нею як «зібрання листів, а також літературний жанр, до якого належить твір, який «побудований» за принципом листування. В історії культури поняття «епістолярій» традиційно поглиналося більш широким поняттям «епістолярна література», зміст якого зумовлювали дві складові: листи приватного характеру, що вийшли друком, та твори, що використовують форму листів, які звернені до іншої особи» [222, с. 12–13].

Тези з монографії О. Оніщенко, на які звернено увагу, засвідчують як «рух» понять, так і виникнення «формально-логічних структур». Водночас, можливо і поза бажанням авторки монографії, відбувається і «запозичення» понять. Так, поняття «епістолярій» – формально – є привілеєм літературознавства, однак тоді, коли мова йде про епістолярну спадщину політиків, філософів, акторів чи науковців, «листи приватного характеру» «апелюють» до дослідницького потенціалу зовсім інших гуманітарних наук. Відтак, стає очевидним, що проблема понятійно-категоріального апарату «підходить впритул» до проблеми «побудови» культурології як науки.

В означеному контексті потужного теоретико-методологічного значення набуває стаття М. Бровко «Культурологія в системі гуманітарного знання» (2007), де чи не вперше в українській культурології вказані всі гуманітарні науки, які – тим чи іншим аспектом – задіяні у формуванні культурологічного знання, а саме: археологія, етнологія, історія, соціологія, психологія, теологія, філософія [40, с. 96–101]. Окрім того, М. Бровко робить ще одне важливе зауваження: «...предметом гуманітарних наук можуть бути різні сфери людської життєдіяльності – наука, мораль, мистецтво, право, політика, мова, техніка тощо. Історично сформовані гуманітарні науки можуть вивчати різні аспекти, сторони культурно-історичного розвитку людини, суспільства» [40, с. 99]. Відтак, у структурі культурології присутні і мистецтвознавство, і естетика, і філологія, і релігієзнавство, тобто ті науки, які вивчають або специфіку розвитку

мистецтва, або найбільш різноманітні прояви почуттєвої природи людини. О. Оніщенко, підтримуючи процитовані нами положення статті М. Бровка, зазначає, що «...саме взаємодія культурології з різними гуманітарними науками надає їй цілісності і теоретичної завершеності» [222, с. 15].

Поділяючи позицію О. Оніщенко та М. Бровка, звернімо увагу ще на один і принципово важливий, і – водночас – дискусійний момент. Так, розглядаючи місце та роль філософії в структурі культурологічного знання, М. Бровка акцентує на світоглядній взаємодії «філософія - культурологія», що не викликає жодних заперечень. Через два роки після видання статті М. Бровка учні відомого радянського естетика Моїсея Кагана (1921–2006) оприлюднюють статтю «Перспективи розвитку філософії культури», на сторінках якої він наполягає на теоретичній перспективності іншої тези, а саме: «філософія культури». Теза, яку відстоює М. Каган, неначе повертає час на півтора століття назад, коли не була сформована культурологія і не відбувся «стрибок» від історико-культурного виміру до культурологічного. Дискусійною, на нашу думку, є і спроба М. Кагана застосувати до аналізу культури «загальну теорію систем», якою керуються природничі науки, й «працювати», спираючись на «різномасштабність культури», а саме: культура людства, «культура певної частини людства: народна культура, дворянська культура, молодіжна культура, російська культура» [113, с. 48]. Далі, М. Каган оперує «формально-логічною структурою» «культура мікрогруп», яка, за його визначенням, охоплює такі осередки, як театральні колективи, працівники музеїв та ін. Ще дрібнішими за масштабом є «культура особистості» та «культурна людина» [113, с. 48–49]. Окрім означеного, значну увагу теоретик приділяє розміслам щодо помилковості ототожнення «культури» й «освіти» [113, с. 50–51] та низці інших загальнотеоретичних проблем, які далеко не завжди є реально дотичними до «філософії культури».

Слід визнати, що в умовах використання теоретичних засад марксистської методології, якою керувався М. Каган, намагання поцінувати будь-яку гуманітарну науку з позицій її приналежності до філософії марксизму, є цілком логічним і типовим для долі певного історичного часу. Так, М. Каган навіть естетику – науку, коріння якої сягало часів давньої Греції, педантично прив'язував до філософії, роблячи це всупереч позиції інших радянських естетиків, котрі приблизно від середини 80 – початку 90-х рр. ХХ століття атрибутували естетичну науку як «самостійну».

У контексті означеного, стаття М. Кагана «Перспективи розвитку естетики як філософської науки», оприлюднена ще за життя філософа у 2001 р., сприймалася лише як данина традиції. Ще раз підкреслимо, що в межах радянської гуманістики, яка розвивалася як монометодологічна система, позиція М. Кагана має право на існування. Наразі, від початку 70-х років минулого століття, коли заявляє про себе і поступово утверджується як постмодернізм, так і принципи поліметодології, роль філософії – стосовно інших гуманітарних наук – принципово змінюється: вона або «дотична» до них (естетика), або виконує роль їхньої складової частини (культурологія).

Повертаючись до проблеми понятійно-категоріального апарату культурології, можна сприйняти ту зацікавленість, із якою О. Оніщенко представляє на сторінках своєї монографії точку зору українських культурологів В. Даренського, Г. Миролубенко, О. Пішак, котрі фокусують дослідницьку увагу на поняттях «діалогізм» та «спілкування», що традиційно «обслуговують» теоретичний простір етики і психології. Відтак, коли дослідницею виокремлена така складна – міжнаукова – проблема як «епістолярій», аналіз якої не може повноцінно задовольнити літературознавство, починає виявлятися культурологічний потенціал різних наук і у випадку, що аналізується; літературознавство продуктивно доповнюється етикою і психологією.

Слід зазначити, що концептуалізація проблеми багатосаровості понятійно-категоріального апарату культурології з урахуванням її вкрай складної міжнаукової структури актуалізує проблему дослідницького простору, який «належить» культурологічному знанню. Виокремивши такий аспект аналізу, слід визнати, що він висуває перед науковцем не менше запитань, аніж проблема багатосаровості понятійно-категоріального апарату.

На прикладі монографії О. Оніщенко було виявлено, як «епістолярій» – «суто» літературознавчий феномен – може бути трансформований у сферу культурології. Загостривши увагу на використанні цієї наукою як властивого саме їй понятійно-категоріального апарату, так і «запозиченого» із суміжних гуманітарних наук, наголошено, що варіації з «поняттями», «категоріями», «формально-логічними структурами» забезпечують аналіз особистісних морально-психологічних шукань таких непересічних особистостей, як брати Гонкури, Е. Золя, Г. Де Мопассан, В. Ван Гог, Ф. Ніцше, З. Фрейд, брати Манні, Ф. Кафка, П. Елюар, К. Юнг, з біографіями котрих і працює О. Оніщенко.

Перелік прізвищ засвідчує, що об'єктами теоретичного аналізу для неї виступають не лише письменники – реконструкцією життєво-творчої позиції котрих закономірно займається літературознавство, – а й живописець (В. Ван Гог), філософ (Ф. Ніцше), психіатр (З. Фрейд). Оскільки професійна приналежність цих особистостей не дотична до літературознавства, то реальне їхнє об'єднання – в логіці аналізу «епістолярію» – можливе лише на засадах культурологічного аналізу, практично усі чинники якого О. Оніщенко використовує достатньо переконливо, варіюючи як трьома «шарами» понятійно-категоріального апарату культурології, так і «запозиченими» поняттями. Яскравим прикладом, що підтверджує правочинність нашої високої оцінки наукових розвідок О. Оніщенко на теренах європейської культури другої половини ХІХ – першої половини ХХ століття, є матеріал, присвячений Францу Кафці (1883–1924) – видатному чесько-австрійському письменнику.

О. Оніщенко, аналізуючи епістолярну спадщину Ф. Кафки, фокусує увагу на, за її словами, широко відомому сьогодні «Листі до батька», написаному письменником у листопаді 1919 р. Цього листа батько Кафки ніколи не прочитав, хоча і пережив свого славетного сина на сім років. Як слушно зауважує О. Оніщенко, «Лист до батька» – це, без перебільшення, унікальний у новітній історії європейської культури приклад свідомого та послідовного перехрещення етичного, психологічного і, так би мовити, педагогічного зрізів у стосунках «син-батько», де постать сина висувається на перший план...» [222, с. 249]. Ми повністю поділяємо оцінку «Листа до батька», яка запропонована О. Оніщенко. Однак особливу увагу, на нашу думку, слід звернути на ті «означення» власного дитинства, які використовує сам Ф. Кафка, адже ці «означення» виступають сьогодні в якості усталених серед фахівців культурологічних понять, а саме: «тілесність», «ностальгія», «нікчемність». Принаймні два з них – «тілесність» та «ностальгія» – виступили об'єктом теоретичного аналізу на рівні кандидатських дисертацій і окреслили специфічну дослідницьку площину, де органічно взаємодіють етика, психологія та педагогіка.

Запропонувавши «епістолярій» як приклад дослідницького простору задля вияву потенціалу культурологічного аналізу, ми керувалися кількома причинами, а саме: а) монографія О. Оніщенко, яка вийшла друком у 2017 р., є не лише новою – за часом публікації – науковою розвідкою, а й такою, що у різних аспектах відбиває стан сучасних теоретичних напрацювань на теренах української

культурології; б) написана на потужній джерелознавчій базі, монографія уводить у широкий теоретичний ужиток дослідження низку молодих науковців, що дозволяє говорити про спадкоємність, яка «вибудовується» у дослідницькому просторі культурології; в) матеріал монографії, пов'язаний як із європейськими культурознавчими процесами, так і з конкретними персоналіями, котрі ці процеси забезпечували, підтримує ідею «діалогізму» в процесі теоретичного опанування культурологічної проблематики.

Ще одним, на нашу думку, вкрай цікавим прикладом дослідницького простору сучасної культурології виступає проблема творчості загалом, і художньої творчості зокрема. Слід зазначити, що проблема творчості завжди була об'єктом теоретичної уваги з боку українських науковців. Різні її аспекти досить ґрунтовно представлені в роботах М. Бровка, І. Вернудіної, І. Живоглядової, Н. Жукової, Т. Ємельянової, Н. Корнієнко, Л. Левчук, О. Оніщенко, К. Станіславської, Н. Хамітова, де об'єктом теоретичного аналізу виступають або творчі особистості – В. Кандинський, Л. Курбас, І. Франко, – або низка представників сучасної «елітарної» літератури, або такі складні психо-фізіологічні феномени як творча уява, інтуїція, або науковців цікавить як активність мистецтва, етапи творчого процесу, так і інноваційні явища в умовах постмодерністської моделі творчої діяльності. Особливої ваги, на нашу думку, набувають загальнотеоретичні дослідження, в контекст яких «вписується» ціла низка проблем художньої творчості, осмислена на перетині кількох гуманітарних наук. До робіт такого плану ми відносимо видану у 2007 році монографію О. Поліщук «Художнє мислення: естетико-культурологічний дискурс» [240].

Водночас, паралельно з означеним комплексом досліджуваних проблем, українські культурологи – як вже було зазначено – все активніше долучаються до широкого кола проблем творчості. Слід наголосити, що перші спроби обґрунтувати культурознавчу природу творчості робив ще відомий український прозаїк і поет, історик культури Євген Маланюк (1897–1968). На жаль, у межах гуманістики, що формувалася науковцями української діаспори, – відомо, що значну частину життя Є. Маланюк провів у якості емігранта у Польщі, Чехії, Німеччині та США – ця продуктивна ідея не знайшла послідовного опрацювання.

На початку 90-х років минулого століття колектив філософів, естетиків і етиків «Київського політехнічного інституту – КПІ»

провів низку – принципово важливих для української гуманістики кінця ХХ століття – заходів, серед яких виокремимо Міжнародну науково-теоретичну конференцію «Творчість. Культура. Гуманізм» (1993) та Культурологічні читання «Культура на зламі століть» (1994). Серед теоретично вагомих і перспективних ідей, які прозвучали в процесі роботи цих форумів, у межах нашого дослідження виокремимо тези Л. Левчук «Художня творчість: проблема понятійного апарату» [168]. Наша увага саме до цього матеріалу обумовлена тим фактом, що ще у той час – в означених часових межах проведення конференції – провідні українські науковці фіксували увагу як на «міжнауковості» проблеми художньої творчості, природою якої опікується не лише психологія, а й естетика та мистецтвознавство, так і на необхідності узгодження понятійно-категоріального апарату означених наук у процесі дослідження її проблематики. Переорієнтація української гуманістики у бік дослідження достатньо широкого теоретичного простору культурології потребує підсумування напрацювань минулого й вірне корегування наступних теоретичних кроків. На нашу думку, те, що проблема творчості впевнено «входить» у дослідницький простір культурології, підтверджує, наприклад, досить цікава й симптоматична наукова розвідка Н. Луценко «Творчість особистості як основа культури» (2012), де «формально-логічна структура» «творча особистість» трансформується у процес «творення» культурних цінностей. Важливим аспектом нових підходів до опрацювання дослідницького простору «культурологія-творчість» є інтерпретація творчості як діяльності, в процесі якої народжуються принципово нові естетико-художні чи науково-технічні прояви людської активності, позначені унікальністю, неповторністю авторського бачення та суспільно-історичною значущістю [181].

Підсумовуючи сказане, слід зазначити наступне, а саме: 1. На теренах української гуманістики культурологія розвивається досить активно та динамічно, постійно розширюючи дослідницький простір; 2. Активність та динамічність «накопичення» культурологічного знання окреслює ті проблеми, які потребують особливої уваги науковців, зокрема, виявлення структурної багатошаровості понятійно-категоріального апарату культурології; 3. Нагальною виступає і необхідність аналізу та систематизації дослідницького простору культурології з наголосом на наріжних проблемах, що постають перед цією наукою.